

«Polis...

2. Cezayı gerektiren eylemlerin önlenmesi bakımından gerekiyorsa..., haber alma çalışmaları yapabilir.»

KONUTLARA GİRME VE ARAMA

«Tehlikeleri önleme amacıyla... eğer 1. Deliller kimlik tespiti maddesindeki koşulların bulunduğunu varsaymayı haklı gösteriyor...

konutlara her zaman girilebilir.»

Ev aramaya ise «alınan önlemler amacından saptırılmadığı sürece» başvurulabiliyor.

DOLAYSIZ ZOR KULLANILACAĞINA İLİŞKİN UYARMA

«(1) Dolaysız zor kullanılmadan önce uyarıda bulunulmalıdır. Ancak koşullar izin vermiyorsa uyarı yapılmayabilir... Uyarı niteliği taşıyan bir el atışı da ateşli silah kullanacağı uyarısı yerine geçebilir.

(2) Ateşli silahlar ve el bombaları ancak eğer o anda hayat tehlikesi varsa buna karşı savunma amacıyla uyarısız kullanılabilir.

(3) Bir insan kitlesine karşı dolaysız zor kullanıldığında, bunun, mümkün olduğunca, olaya katkı

mayanların uzaklaşmasına zaman bırakacak kadar çabuk haber verilmesi gerekir. Bir insan kitlesinin arasındaki bir kişiye karşı ateşli silah kullanıldığında, uyarı daima zorunludur.»

GENEL HÜKÜMLER arasında yer alan, yine ateşli silah kullanımına ilişkin bir madde: «Görünüşleri itibarıyla on dört yaşından küçük oldukları anlaşılan kimselere karşı ateşli silahlar kullanılmaz. Bu ateşli silah kullanımının, varolan hayat tehlikesini önlemek için tek araç olması durumunda geçerli değildir.»

ÖZEL SİLAHLAR, PATLAYICI MADDELER

«... (2) Makineli tüfekler ve el bombaları, sadece saldıramaz hale getirmek için kullanılabilir. El bombaları, bir kitlenin içindeki kimselere karşı kullanılmaz.» (Yani makineli tüfek kitle içindeki kimselere karşı kullanılabiliyor-ç)

«Bu yasaya göre yaşama ve vücut dokunulmazlığı Kişi özgürlüğü ve Konut dokunulmazlığı

konularında temel haklar kısıtlanabilir.»

Arbeiterkampf, Sayı 121/23 Ocak 1978; Çeviren ÜMİT KIVANÇ

—o000c—

Almanya'daki Meslekî Kısıtlamalarla İlgili Bir Belge

Berufsverbot: Dosyada bir belge. 27 Eylül 1976 tarihinde Augsburg'da Manfred Lehner'in işe alınmasından önce yapılan konuşmanın tutanakları.

Bu görüşme 13.30'dan 17.20'ye kadar yaklaşık üç saat sürdü. Souabe eyaleti adına hükümet danışmanı Herzer, B. Klüger ve Bayan Rist katıldılar. Aday Manfred Lehner'in avukatı olarak halen Roma Latran Üniversitesinde doktora çalışması yapan papaz Hans Schwemmer hazır bulundu. Bu tutanak aynı gün konuşma sırasında tutulan notlara dayanarak hazırlandı.

Hükümet danışmanı Herzer: Sizi davet ettiğimiz bugünkü konuşma, bildiğiniz gibi, kamu görevine girişinizin kesinlikle zorunlu kıldığı Anayasaya bağlılık sorunu üzerine olacak. Sizin gerekli koşulları yerine getirip getirmediğinizi bilmek istiyoruz. Buraya çağırılmış olmanın onur kırıcı bir anlam taşımadığını hemen belirtmek isterim. Bugün bizim üstümüzde bırakacağınız izlenim sizin adaylığınız konusundaki davranışımızı belirleyecek. **Manfred Lehner:** Doğal olarak sizleri kesinlikle herhangi bir şekilde benim saygınlığıma zarar verme niyetiyle suçlamıyorum, fakat benim hâlâ kamu görevine atanmamış olmam, bir anlamda saygınlığıma dokunuyor; çünkü çevremdekiler bana, «Sınavı aynı zamanda başaran bütün arkadaşla-

rın öğretmenlik yaparken nasıl oluyor da sen hâlâ öğretmen olamıyorsun?» diye sorduklarında zor durumda kahyorum.

Herzer: Bu konuşmanın tarihini daha önceye almak için bize mektupla başvurdunuz. Dilekçenizi dikkate almamız ne yazık ki imkânsızdı. Çünkü bu üç aylık sürenin başlangıcında buna benzer daha bir çok konuşma yeralıyordu. Biz dosyaların elimize ulaşma sırasını gözettik.

Lehner: Bunu gözönünde bulunduruyorum. Bir milletvekiline başvurmanın nedeni...

Herzer: Ama bu sizin hakkınız.

Lehner: ...nedeni bölgesel mecliste Anayasa üstüne yemin edilmesinden önce, adayın Anayasaya bağlılığını ilgilendiren soruşturmanın bitirilmesine ilişkin kararı.

Herzer: Daha önce de söylediğim gibi, bu konuşma kişiliğinizi ve görüşlerinizi ilgilendiriyor. Geçmişinize göz atıyorum. Olağan bir okul devresi geçirdiğinizi ve yüksek öğreniminizi, 1973'de lise bitirme sınavından hemen sonra başladığınızı görüyorum. Demek ki askerlik hizmetine gitmediniz.

Lehner: Hayır, yedeğe çıktım.

Herzer: Siyasal sorunlarla ilk olarak ne zaman ilgilendiniz?

Lehner: Size kesin bir cevap vermem çok zor, ama aşağı yukarı Alman Katolik Gençlik Birliği'ne üye olduğum zaman diyebilirim. O zamanlar gençler için dini hizmetlerin örgütlenmesine katılıyordum ve Nürnberg'de öğrenimime başlayana kadar Alman İzci Birliği'nin üyesiydim. Daha sonra yöneticilerinden biri olduğum St Georges grubunun üyesiydim.

Herzer: Siyasal hayatta tavır alırken başlıca hareket noktanız nedir, sizce?

Lehner: Benim için kilit sözcük «barış» sözcüğüdür.

Herzer: Bu «barış» üzerine bize daha kesin bir açıklama getirebilir misiniz? Sizden bir tanımlama istemiyorum, ama daha çok «barış»a olan bu bağlanma nasıl ortaya çıktı?

Lehner: Size bir örnek vereyim: Şili'de teknik eleman olarak çalışan ve kendisi de Alman Katolik Gençler Birliği'nin üyesi olan bir arkadaşta katkıda bulunmak için para topluyorduk.

Bayan Rist: Bu kimsenin çalışma alanı ne idi? Öğrenimi ne üstüneydi?

Lehner: Bildiğim kadarıyla Şili'ye Alman İşbirliği Servisi tarafından gönderilmişti ve metal arıtma sanayiinde çalışıyordu.

Papaz Hans Schwemmer: Bu konuda bir ek bilgi vermek istiyorum. Bay Lehner'in Alman Katolik Gençler üyesi olduğu sıralarda Sulzbach-Rosenberg'de bir barış haftası düzenlendi. Bu haftaya rengini veren Katolik toplumsal öğretisiydi ve Pacemini Terria, XXIII. Jean'ın Mater et Magistra'sı, VI. Paul'un Populorum Progressio'su gibi toplumsal temalı Papalık genelgeleri ortaya sürülmüştü. Ana bildirisi Freising papalık öğrenim örgütü merkezi müdürü Dr. Walter Friedberger tarafından okundu.

Lehner: Bunu çok iyi hatırlıyorum, ama size kesin ayrıntılarını verebilecek biçimde değil. Biliyorsunuz, ne de olsa aradan beş yıl geçti.

Herzer: Özetlersek, öğreniminiz sırasında dünyada barışla ilgilendiniz diyebiliriz. Peki daha sonra?

Lehner: Benim için barış sorunu askere çağırıldığım zaman daha dramatik bir durum aldı. Daha somut olarak bu, silahlı hizmet ya da sivil hizmet sorununu getirdi. Sivil hizmeti tercih ettim. Zaten yedeğe alınmasaydım silah taşımayı reddedecektim.

Herzer: Barışı geliştirmek için hangi eylemlere giriştiniz? Bundan sonra bu sorun sizin için çözüldü mü?

Lehner: Savaş aleyhtarları Birliği'ne, Alman Barış Derneği'ne girdim. Bu, Almanya'da en zengin geleneğe sahip barışçı örgüttür. Kurucusu Berta Von Suttner'dir.

Herzer: Bu ne zaman oldu?

Lehner: Size tam olarak söyleyemeyeceğim. 1973 veya 1974 olabilir.

Herzer: Hâlâ Alman Barış Derneği'nin aktif bir militanı mısınız?

Lehner: «Alman Barış Derneği'nin aktif militanı» demekle ne demek istediğinizi anlayamıyorum. Örgüt sayesinde somut birşeyler yapmak istiyordum

ve Alman Barış Derneği'ni amaçlarımı en iyi biçimde gerçekleştirmeme imkân veren örgüt olarak görüyorum.

Klüger: Ama bu ikisi birbirinden ayıramaz. Alman Barış Derneği'nin amaçladığınız şeyleri en iyi gerçekleştirebileceğiniz örgüt olduğunu söylüyorsunuz. Bu noktayı bize açıklayabilir misiniz?

Lehner: Bana göre, bu örgüt halk arasında, silahsızlanma için mücadele veren barışçı bir örgüttür. Örneğin, Alman Barış Derneği inanç nedeniyle askerlik yapmamanın bütün dünyada temel bir insan hak olarak kabul edilmesini ister.

Herzer: Bu programa katılıyor musunuz? Alman Barış Derneği'nin etkinliklerine, gelişmesine katkıda bulunmaya devam ettiniz mi? «I.D.K.» hedefleri ne anlamla gelir?

Lehner: Bugünkü biçimyle Alman Barış Derneği, 1974'de, Barışseverler Enternasyonalı anlamına gelen I.D.K.'nın içinde bulunduğu D.F.G.; I.D.K. ile inanç nedeniyle askerliğe karşı olanlar birliği V.K.'nın birleşmesi sonucu meydana gelmiştir.

Herzer: Bugün Alman Barış Derneği'nin programı eski DFG-VK'nınki ile aynı mıdır?

Lehner: Elbette ki değil. Temel ilkeler aynı kalırsa da program aynı değildir.

Herzer: Alman Barış Derneği'nin sloganlarını kabul ediyor musunuz?

Lehner: Elbette. Yoksa üyesi olmazdım. Daha baştan her şeyi açıkça ortaya koyahım. Bu örgütün programının hiçbir yerinde Anayasaya ters düşebilecek herhangi bir eğilim görmüyordum. Sadece barış taraftarı bir örgütün programında bulunması gerekenler var. Temel düşüncemiz, platformumuzu açıklamama izin verir misiniz? Alman Barış Derneği, savaşın ve etkilerinin ortadan kaldırılması sayesinde halkların sürekli biçimde barış içinde birarada yaşayabilecekleri bir ortamın yaratılmasını amaçlayan ve bu programının gerçekleşmesi için düşünsel, ahlaki ve siyasal sorumluluk duyan değişik felsefeler, değişik siyasal görüşlere sahip kişileri biraraya getiren bir örgüttür. Hangi nedenle bu programı benimsemeliydim? Bu programı biliyor musunuz?

Herzer: Tam olarak değil. Elinizdeki nüshayı bana gösterir misiniz?

(Lehner programı Herzer'e uzatır. Herzer programı karıştırır.)

Herzer: Alman Barış Derneği'nin barışçı bir örgüt olduğunu söylediniz. Ama burada açıkça siyasal sloganlar görüyordum. Bana şu cümlelerin barışseverlikle ilgisi olduğunu söyleyebilir misiniz? «Alman Barış Derneği bazı ülkelerin emperyalist bağımlılık durumlarının sürdürülmesini ciddi çatışma ve savaş nedeni olarak görür» Evet, bağımlılık koşulları nerede vardır? Size göre hangi ülkeler emperyalizmin egemenliği altındadır?

Lehner: Benim görüşüme göre halen Üçüncü Dünyada emperyalizme bağımlılık koşulları vardır. **Rist:** Ama, metinde, emperyalizmin «sürdürülmesinden» söz ediliyor.

Lehner: Örneğin bildiğiniz gibi, Birleşmiş Milletlerin gündeme aldığı Güney Afrika sorunu var.

Herzer: Ama bana gösterdiğiniz programda yalnızca Güney Afrika gözetilmiyor kesinlikle.

Lehner: Daha önce de söylediğim gibi, her şeyden önce programın Üçüncü Dünya ülkelerini kasdettiğini düşünüyorum.

Rist: Programınızda, «Alman Barış Derneği dünyadaki kurtuluş hareketlerini destekler» cümlesini görüyorum. Bir barış örgütü kurtuluş ordularını nasıl olur da destekleyebilir?

Lehner: Bakın Bayan Rist, bu «dayanışma» kavramına verilen anlama bağlıdır. Size bir örnek vereyim: Gine-Bissao ve Mozambik'in kurtuluş savaşları sırasında Papalık genel kurulu, içinde kurtuluş hareketlerinin desteklenmesinin yer aldığı ırkçılığa karşı bir belgeyi onayladı. Papalık meclisi için «dayanışma», savaşları desteklemek değil ilaç yardımı gibi insancıl yardım anlamına gelir.

Barış Derneği programında da dayanışma kavramı tümtüyle aynı anlamda, sizin kabul eder gördüğünüz gibi bizim savaşları desteklediğimiz değil, insanlara yardım etmek istediğimiz anlamına gelir. Örneğin bu ülkelerin çocuklarına yardım etmek amacıyla bir gösteride okul defterleri, kalemler topladığımızı hatırlıyorum.

Herzer: Ama bu kurtuluş hareketleri şiddet kullanıyor. Güney Afrika güzel bir örnek. Örgütünüz «yalnızca barışçı araçlar kullanalım» demeliydi.

Lehner: Size Alman Barış Derneği'nin hiçbir durumda şiddeti desteklemeyen bir örgüt olduğunu açıkladım. Bu durumda, size söylediklerimin tavrının ne olduğunu iyice açığa çıkartmış olması gerekirdi.

Herzer: Buna karşın şiddet taraftarısınız. Misseor veya «Herkes için ekme» gibi örgütlere destek sağlayın bakalım.

Lehner: Tekrar ediyorum: Şiddetin avukatı değiliz, insancıl destek sağlıyoruz.

Bayan Rist: Kurtuluş hareketlerini dolaylı olarak destekliyorsunuz ve böylece şiddete yardım ediyorsunuz. Destek sağlamaya çalıştığınız insanlar, savaş ve kurtuluş hareketleri nedeniyle değilse hangi nedenle bunalım durumuna düştüler?

Lehner: Size bir örnek vereyim. Eğer bir kimse savaş sırasında yaralı bir askere yardım ederse bu hareketiyle şiddeti savunduğunu iddia etmeyeceksiniz herhalde? Bu konuya bir son vermek için her türlü savaşı ve şiddeti reddettiğimi bildiririm. Bana kabul etmeyeceğim yanlış bir düşünce yükliyorsunuz.

Bayan Rist: Bana birkaç kurtuluş hareketi sayabilir misiniz?

Lehner: Örneğin Mozambik Kurtuluş Cephesi. Temsilcilerinin Federal hükümet temsilcileri ile görüşmelerini biliyorum. Hatta Şansölye ile galiba, tam olarak bilemiyorum.

Bayan Rist: Acaba Şili'de de kurtuluş hareketleri biliyor musunuz?

Lehner: Hayır, bilmiyorum.

Herzer: «Emperyalizm» ne demektir? «Emperyalizm» sözcüğünü kim kullanır?

Lehner: Doğunun Batıyı, Batının da Doğuyu emperyalist olmakla suçladığını biliyorum. Bana göre, kısaca söyleyecek olursam, bir ülkenin bir başka ülkeyi ezmesi ve kendi kaderini tayin etmesini önlemesidir emperyalizm.

Klüger: Acaba, size göre, Federal Alman Cumhuriyeti emperyalist bir devlet midir?

Lehner: Neden Anayasaya bağlılığım sorununun konu alınması gereken bu görüşmede kavramların tanımını yapmam gerekiyor, kesinlikle bir türlü anlayamıyorum.

Klüger: Haydi canım, akıllı bir adamsınız ve bağlı olduğunuz örgütün temel platformunu kesinlikle biliyorsunuz. Eğer tanımlama yeteneğiniz yoksa eğitimcilik yapamazsınız.

Lehner: Bay Klüger, sizinle her zaman emperyalizmin çeşitli biçimlerine ilişkin tartışma yapmaya hazırım, ancak benim Anayasa karşısındaki tutumumun konuyu alınması gereken bu konuşma sırasında değil.

Klüger: Biçimsel kavramlar söz konusu değil. Sizde göre Federal Alman Cumhuriyeti emperyalist bir devlet midir?

Lehner: Federal Alman Cumhuriyeti emperyalist bir devlet değildir, en azından böyle olmasını ümit ederim.

Klüger: «En azından böyle olmasını ümit ederim» demekle ne demek istiyorsunuz?

Lehner: Federal Alman Cumhuriyeti'nin başka bir ülkeyi ezmediği ilkesinden hareket ediyorum.

Klüger: Ama «en azından böyle olmasını ümit ederim» diyerek ne demek istiyorsunuz? Bilmiyorum musunuz? Açıkça; başka türlü olabileceğini mi düşünüyorsunuz?

Lehner: Bunun mümkün olabileceğini düşünemiyorum. «En azından böyle olmasını ümit ederim» sözünün yanlış anlamlar doğurduğunu görüyorum; bu niyetle söylemedim. Sizden, tutanağın «en azından böyle olmasını ümit ederim» sözünün çıkarılmasını rica edeceğim.

Herzer: Pekil Bu broşürü incelediğim zaman (Alman Barış Derneği'nin programı söz konusu) Şu sonuca varıyorum: Ya kendi kendinize Federal Alman Cumhuriyeti emperyalisttir demelisiniz ya da örgütü terketmelisiniz. Daha başka bölümleri de size okumama izin verin:

«NATO ve Alman ordusu Doğu Avrupa ülkelerine karşı bir cephe oluşturuyorlar» Bu «emperyalizm»den başka bir anlama gelmez. (Okumaya devam eder: «Federal ordunun görevi sözde FAC'yi (Federal Alman Cumhuriyeti) dışardan gelecek herhangi bir saldırıdan korumaktır. NATO'nun demokrasi ve özgürlükleri koruma ilkesi de zaten son derece gerçekten uzaktır; çünkü yıllardır, sömürgeci ve faşist diktatörlükleri desteklemektedir. Federal Alman ordusu Avrupa'da ve kendi ülkesinde barışı ve güvenliği tehlikeye düşürmektedir. FAC içinde, ordu, varolan egemenlik ilişkilerinin sağlamlaştırılması görevini yüklenmiştir. Bu da ordunun, doğrudan doğruya halka karşı müdahalede bulunması imkânını doğurmaktadır...»

Birlikim 46-47/28

Lehner: Bay Herzer, eğer sözünüzü kesiyorsam özür dilerim, ama metnin bağlamından ayırdığınız alıntılara karşılık vermeyen zaten imkânsız oluyor. Eğer siz beni bir anda böyle alıntı yağmuruna tutarsanız bana tam olarak nelerden sözettiğinizi kesinlikle hatırlayamayacağım.

Herzer: Buna yeniden döneceğiz. Okumaya devam ediyorum. «Federal Cumhuriyetin sınırlarını korumakla görevli ordu, bir iç savaş ordusuna dönüşüyor. Federal ordu askerler üzerine doğrudan biçimde, gençliğin tümtü üstünseyse dolaylı yoldan anti-demokratik bir etkide bulunuyor. Sivil savunma ve afetlere karşı savunma halka hiçbir savunma sağlamıyor. Bunlar daha çok, halkı savaş durumunda hayatını sürdürme şansı olacağına inanmaya ve böylece ordunun güvenliğini sağlaması ideolojisine dayanıyor». Görüyorsunuz ki bütün bunların barışla hiçbir ilgisi yok.

Klüger: Burada ele alınan bütün sorun, toplumun içinden değiştirilmesidir.

Herzer: Güzell! Baştan ele alalım! «NATO ve Federal Alman ordusu Doğu Avrupa Devletlerine karşı yöneltilmiş bir cephe oluşturuyorlar.» Bu da Federal Alman Cumhuriyeti'nin emperyalistliği anlamına geliyor yani.

Lehner: Bu alıntıyı bu biçimde anlamıyorum. Bu yalnızca NATO ile Varşova Paktı arasında bir cepheleşmenin olduğunu belirtiyor.

Klüger: Burada bir savunma cephesi değil, bir saldırı cephesi durumundan söz ediliyor. Broşürde olaylar bu biçimde sunuluyor. Eğer herhangi bir şey başka bir şeye karşı yöneltilirse, arkasında belli bir strateji olması gerekir.

Lehner: NATO'nun Varşova Paktı'na saldırma amacı taşıdığı söylenen hiç bir kelime yok; yalnızca NATO ile Varşova Paktı arasında, bir cepheleşme durumu olduğu söyleniyor.

Herzer: Eğer programı daha önceden incelemiş olsaydınız gerekli sonuçları uzun zaman önce çıkarmış ve örgütünüzü terketmiş olmanız gerekirdi. Burada Doğu Avrupa ülkelerine yöneltilmiş bir cepheden söz ediliyor. Dahası programınız sadece NATO'yu ve Federal Ordu'yu kast ediyor, ama Varşova Paktı'na dokunmuyor.

Lehner: Bu doğru değil; Bay Herzer. Bu alıntıyı yaptığınız bölümün başlığını okursanız Varşova Paktı'nın da aynı biçimde yer aldığını görürsünüz. Herzer: (Bölüm başlığını okur) «Avrupa'da İşbirliği ve Güvenlik İçin, NATO'nun ve Varşova Paktı'nın Dağıtılması İçin.»

Lehner: Alman Barış Derneği'nin açıkça NATO ve Varşova Paktı'nda genel bir silahsızlanmadan yana olduğunu gösteren daha birçok bölüm var. Eğer bizim programınızda NATO'dan söz ediliyorsa, bu, Federal Alman ordusu Varşova Paktı içinde değil NATO'da yer aldığı içindir. İsminin de gösterdiği gibi Alman Barış Derneği bir Alman Örgütüdür ve F. Almanya'da barış için mücadele etmesi de akla yatkındır.

Klüger: Fakat bütün bunların barışla ne ilgisi var, bu bir savaş programı.

Lehner: Hayır, bu bir barış örgütünün programıdır.

Klüger: Federal Alman ordusuna karşı mı savaşıyorsunuz?

Lehner: Hayır! En azından sizin anladığınız biçimde değil. Ben Federal orduyu eleştiriyorum.

Klüger: Eğer böyle olsaydı, söylediğiniz doğru olsaydı, bu örgütü en kısa zamanda terketmeniz gerekirdi; çünkü Federal orduya açıkça saldırılıyor burada. Benim oğullarım Federal orduda asker ve Federal ordu hakkında söylenenler hiç hoşuma gitmiyor. Federal orduyu eleştirdiğinizi söylüyorsunuz ama, bir eğitimci olarak orduya karşı ajitasyon yapmaya kesinlikle hakkınız yok.

Lehner: Benim okulda ajitasyon yapmaya niyetim yok. Öğrencilere Anayasa doğrultusunda ve eğitim programlarına uygun biçimde ders vermek istiyorum.

Rist: Kaygılanmak için çok önemli nedenlerimiz olduğunu bilmeniz gerek.

Lehner: Kesinlikle anlayamıyorum. Ben silahsızlanmadan yanayım. Bu FAC için geçerli değilse bütün insanlık için geçerlidir. Benim silahsızlanmadan yana olmam sizde okuldaki görevlerimle ilgili olarak hiçbir kaygı uyandırsın, anlayamıyorum?

Herzer: (Okuyarak:) «Federal Almanya içinde ordu, varolan egemenlik ilişkilerini sağlamlaştırma görevini üstlenmiştir; bu da kendi vatandaşlarına karşı kullanılması imkânını getirmektedir.»

Lehner: Ordunun kendi vatandaşlarına müdahalesi örneğin grevler sırasında olağanüstü yasalarla öngörülmüştür. Bu bir gerçek.

Herzer: Ama söz konusu olan grevler hangileridir? Muhtemel bazı olağanüstü durumlarda meydana gelen grevlerdir ancak.

Lehner: Doğru.

Herzer: Bu programı benimsemeye devam ediyorsunuz, evet mi, hayır mı? Bu programı yorumlayış biçiminiz nedeniyle, bu örgütü terketmeniz gerekirdi.

Lehner: Bu programı tümtüyle benimsiyorum. Sizde bunu daha önce söyledim. Yanlış bir yorumlama yaptığımı sanmıyorum.

Klüger: Bu programda, varolan egemenlik ilişkileri eleştiriliyor. «Varolan güç ilişkilerinin değiştirilmesi» sözünden ne anlıyorsunuz?

Lehner: Örneğin Alman Sendikaları Birliği'nin ortaya koyduğu, çalışanların işletmelerin yönetimini katılma hakkını sayabiliriz. Güç ilişkilerinin değiştirilmesinden anladığım budur.

Herzer: Programı yorumlama biçiminize kesinlikle katılamayız.

Lehner: Olayları görüş biçiminin ve yorumlamanın programa uygun olduğunu inanıyorum.

Rist: Bizi anlamamız gerekiyor, Bay Lehner. Sizin üyesi olduğunuz örgütün programını tam olarak bilmeyen kimseler öğretim görevine atanamazlar.

Herzer: Daha önce de söylendiği gibi, sizin programı yorumlama biçiminize kesinlikle katılmıyorum.

Lehner: Alman Barışçıların programının, bana

Birlikim 46-47/27

göre Anayasaya hiçbir zaman aykırı olmadığı gerçeğine bir kez daha dikkati çekmek isterim.

Herzer: Sizin programı görüş biçiminizin gerçekçi olmamasından kuşku duyuyorum. Gerçekte programın açıkça siyasal nitelikteki iddiaları bazı sorunlar çıkartıyor ortaya. Federal Alman ordusunun varlığını hukuka aykırı görüyor musunuz?

Lehner: Hayır, ama barış ve genel silahsızlanmanın savunması üstlenildiğinde, Federal ordunun eleştirisi dışı tutulamayacağını düşünüyorum.

Herzer: Okumaya devam ediyorum: «Ülkenin sınırlarını korumakla görevli ordu, içsavaş ordusuna dönüşüyor.» Sınırlarda askerlerin ateş etme yetkisine sahip olmaları ve sınırları korumayı üstlenmiş olan ordunun görevini yapması gerektiğini herhalde yadsıyorsunuz? «İçsavaş ordusu» terimi bu programın içinde ne anıyor? Sınırları korumak acaba içsavaş mı yol açıyor?

Lehner: Bu soruyu anlıyorum. Elbette ki sınırları koruma olgusu içsavaşa yol açmaz. Fakat Alman Barışçıların programı üzerine şimdiye kadar yaptığımız konuşmanın benim Anayasaya bağlılığımı ne ilgilisi olabilir, onu hiç anlamıyorum. Bildiğim kadarıyla Alman Barış Derneği yasaklanmamıştır, ya da yasaklanması için herhangi bir davadan söz edildiğini duymadım. Öyleyse Alman Barış Derneği'nin Anayasaya aykırı olmadığı ilkesine dayanarak Anayasaya aykırı olmayan bir derneğin programının benim Anayasaya bağlılığım sorunun konu alan sözleşimizde konu edilmesini anlayamıyorum.

Herzer: Bir partinin ya da bir örgütün yasak olmasına karşı Anayasaya düşman olabileceği kanısında değil misiniz? DKP (Alman Komünist Partisi, SBKP yanlış —ç.) veya KPD'nin (Almanya Komünist Partisi; Arnavutluk yanlış) Anayasaya düşman oldukları kanısında değil misiniz?

Lehner: Bay Herzer, kendimde bir partinin Anayasaya ters düşüp düşmediğine karar verecek yetkiyi görmüyorum. Bildiğim tek şey, Anayasamın belirttiği gibi, yalnızca Anayasa Mahkemesi bunu yargılamak için yetkilidir.

Herzer: Buraya kadar bütün okuduklarım Demokratik Alman Cumhuriyeti'nin siyasal bildirisinde de yer alıyor; aynı temalar DKP'nin bildirgesinde de bulunuyor. Onların amaçlarıyla uyuyor musunuz?

Lehner: Örneğin silahsızlanma gibi Alman Barış Derneği'nin programında belirlenen amaçlarla uyuyorum, ancak başka örgütlerin ve partilerin amaçlarını benimsemiyorum. Üstelik, kesin olarak, DKP'nin amaçlarını bilmiyorum.

Herzer: DKP proletarya diktatörlüğünü kurmak istiyor.

Lehner: Ne olursa olsun, her türlü diktatörlüğe karşıyım.

Herzer: Öyleyse uzun zaman önce örgütünüzü terketmeniz gerekirdi, çünkü bu program DKP'nin amaçlarına dayanıyor. Bu programın Anayasaya uygun olduğu kanısında mısınız?

Lehner: Elbette, bu yüzden bu programın konuş-

mamızın ana konusunu oluşturmasını anlayamıyorum.

Herzer: Biraz fazla basite indiriyorsunuz. Anayasaya aykırı amaçlar izleyen birçok yasal kuruluş var. Yasaklanmıyorlarsa, bu, gizliliğe geçmelerini engellemek için. Alman Barışçıların programından neden mi söz ediyorsunuz? DKP'nin programı ile ilişkili olduğunu yadsımadığı için.

Lehner: Size bir örnek vereyim: Alman Sendikalar Birliği işçilerin yönetime katılımını savunuyor ve DKP'de aynı şekilde işçilerin yönetime katılımını savunuyor. Herhalde bunun sonucu olarak Alman Sendikalar Birliği ile DKP arasında bir bağ olduğunu söyleyemezsiniz.

Klüger: Alman Barış Derneği'nin programının, örneğin inanç nedeniyle askere gitmemeye hiçbir ilgisiz olamaz. Toplumsal yapıların değiştirilmesi söz konusu. Burada doğrudan saldırılar, bizim Anayasamızdır.

Lehner: Kesinlikle katılmıyorum. Anayasaya tümüyle uyduğumu ve Alman Barış Derneği'nin programına da tümüyle katıldığımı belirtiyorum. Bunda da hiçbir çelişki görmüyorum.

Herzer: (Okuyarak): «Silahlanma siyasetinin sağlam bir ideolojik temeli olması için, ordunun siyasetinin bu amaçlara ilişkin geniş bir kabul görmesi gerekli. Anti-komünizm gibi ideolojiler bu işe hizmet ederler.» Anti-komünizm burada ne anlam geliyor?

Lehner: Bana göre bu, insanları komünist oldukları için mahkum etmektir.

Herzer: Peki, ideoloji kelimesi neyi anlatıyor? Bizde, FAC'de anti-komünizm ideolojisinin var olduğu kanısında mısınız?

Lehner: Eğer doğru anlıyorsam, Alman Barış Derneği'ni komünist bir kuruluş olarak saydığınız için bugün buraya çağırılmış bulunuyorum. Eğer göre ve almıyadıysam, bu yalnızca bu kuruluşu üye olduğum içindir. Bu bağlamda ideoloji kelimesini komünist olan veya komünist olduğu sanılan kişilerin sistemli olarak aleyhinde tutum alınması biçiminde anlıyorum.

Herzer: Ama ideoloji kişiye bağlı değildir. Komünist ideolojinin pençesine aldığı bir kimsenin gerçekten Anayasaya uyup uyabileceğini düşünüyör musunuz? Bu konuda cevap vermeniz gerekiyor. Anayasaya ile komünist ideoloji arasında ne ayrılık olduğunu biliyorsunuz. Bizim memur olarak özgürlüğü ve demokratik düzeni savunmamız gerekli.

Lehner: Tartışmaya yer vermeyecek biçimde özgürlük ve demokratik düzenden yana olduğumuza açıkça belirttim.

Herzer: Eğer aynı zamanda bu programın amaçlarına da katılıyorsanız, o zaman biz de kuşku duyarız. Federal Anayasa mahkemesinin, Alman Barış Derneği'nin komünist yanlış olduğunu belirten 1973 tarihli raporunu hatırlatıyorum.

Lehner: Programı ve Alman Barış Derneği'nin çalışmalarını biliyorum. Alman Barış Derneği'nin komünist olmadığını, ama barışı savunan çeşitli görüşlerden insanları bir araya getirdiğini biliyorum. Anayasa Mahkemesinin Alman Barış Derneği hak-

Birkim 46-47/28

kındaki raporunun sonuçları ile ilgili görüşlerim var. Örneğin, bu raporda, «Alman Barış Derneği sekreteri Bay Michel Vogel Kuzey Westfalya-Rhénamie Alman Barış Derneği Bürosu üyesidir.» deniyor. Oysa, Bay Vogel hiçbir zaman Kuzey Westfalya-Rhénamie'de oturmamış ve hiçbir zaman Alman Barış Derneği üyesi olmamış; buna karşılık Liberal Parti üyesidir. İçişleri Bakanı Bay Maihofer bu yanlışlıktan dolayı zaten Bay Vogel'den özür diledi; üstelik Hesse Polemolojik Araştırma Merkezinin temsilcileri ile İçişleri Bakanlığı temsilcisinin bundan böyle Barış Derneği'nin veya üyelerinin Anayasaya ters düşüp düşmedikleri hakkında karar vermeye yolaçacak bir açıklama yapılmaması yolu konuşmalarından da haberim var. Size bütün söyleyeceklerim bunlar. Sizin bundan haberiniz yok mu?

Herzer: Hayır.

Lehner: Bu son anlattıklarım benim lehime ve siz bunlardan habersiz görünüyorsunuz.

Klüger: Hesse Polemolojik Araştırmalar Merkezi bilinen bir yıkıcılık merkezi. Marksizm hakkında gerçekte ne biliyorsunuz?

Lehner: Bildiğim kadarıyla bu araştırma merkezi eyalet yardımıyla yaşıyor. Marksizme gelince, bana göre bir bilimdir.

Rist: Sizi anlayamıyorum, Bah Lehner. Size Hesse Polemolojik Araştırmalar Merkezinin Marksist bir yıkıcı kuruluş olduğunu söylüyorlar ve hiçbir tepki göstermiyorsunuz; daha sonra Marksizmden bir bilim olarak söz ediyorsunuz, bana Marksizmden söz edildiğinde soğuk terler döküyorum.

Klüger: Marksizm ne demektir? Bugün varolan toplumsal düzenin değiştirilmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Bunun sonucunda proletarya diktatörlüğü ve sosyalist biçimde bir toplum vardır. Size göre bu bir bilim ha? Bunun nesnellik olduğunu mu düşünüyorsunuz?

Lehner: Bu konuşma bütünüyle benim Anayasaya bağlılığımı ilgilidir, bilime ilişkin görüşlerimle değil.

Herzer: DKP üstüne birşey bilmemeyi sakıncalı bulmuyor musunuz?

Lehner: Tartışma DKP'nin amaçları üzerine değil, benim Anayasaya bağlılığımı ilgililer. Ben DKP'ye değil Alman Barış Derneği'ne üyeyim. Bana bununla ve Anayasaya bağlılığımı ilgili soru sorunuz.

Klüger: Biz bütün öğretmenlerin büyük siyasal akımları bilmelerini zorunlu tutuyoruz. Bir öğretmen eğer Anayasa düşmanları üstüne bilgi verecek güçte değilse, öğrencilerini nasıl Anayasaya saygılı olarak yetiştirebilir?

Lehner: Daha önce söylediklerime ekleyebileceğim bir şey yok.

Herzer: Alman Barış Derneği'nin programına dönelim. Federal ordu, sınırların korunması, iç güvenlik ve doğal afetlerden korunma; bütün bunlar sizin için olumsuz mu?

Lehner: Bunu eleştiriyorum. Bu doğru. Ama bu Anayasa'nın bir gereği olmalıdır. Tekrar ediyorum:

Alman Barış Derneği Anayasaya göre yasal bir örgüttür.

Klüger: Eğer gerçekten olayları böyle görüyorsanız, örgütünüzü terketmeniz gerekir.

Lehner: Bu programı yanlış anladığımı sanmıyorum. Ben de bu örgüt gibi barıştan ve silahsızlanmadan yanayım.

Herzer: Alman Barış Derneği'nin şu anda komünistlerin izinde yürüdüğünü acaba bilmiyor musunuz? DKP Alman Barış Derneği'nin amaçlarını destekliyor.

Lehner: Ama Hristiyanlar, Liberaller, Sosyal-demokratlar ve Komünistler de var.

Klüger: Öyleyse bu halk cephesi!

Lehner: İşte ben de bu nedenle Komünistlerin siyasal izinde olduğumuzu nasıl söyleyebildiğinizi kesinlikle anlayamıyorum. Bu örgütün bazı amaçları komünistlerce de desteklendiği için, yalnızca bunun için neden kuşku duyayım? Örgütün görüşlerine katıldığı sürece bir kişi Hristiyan olsun, Liberal olsun, ya da Sosyal-demokrat olsun, hattâ Komünist olsun, bana göre bunun hiç önemi yok. Kişinin özgürlüğü savunması benim için önde gelir.

Klüger: Peki neden Hristiyanları ilk başta sayma zorunluluğunu duyuyorsunuz?

Lehner: Çünkü ben de Hristiyanım, Katolik Papaz Martin Niemöller Alman Barış Derneği'nin başkanı!

Klüger: Üyesi olduğu söylenir...?

Lehner: Size söylediğim gibi, başkanı.

Klüger: Evet, bu Bay Niemöller üzerine söylenecek birtakım şeyler olabilir. Simdilik bırakalım bunu. Alman Barış Derneği KPD ile ilgili yasağın kalkmasını istiyor. Bunun barışçılıkla ne ilgisi olabilir?

Lehner: KPD'nin 1956'da yasaklandığını biliyorum, ama bununla ilgili yargılamadan pek haberim yok. Bu yüzden sorunuza cevaplandıramam. Ama bu konuda tavır almaya bütünüyle hazırım. Belki bunu yazılı olarak bildirebilirim.

Klüger: Bir lise mezununuz, programımı bile bilmediği bir örgüte üye olmasını pek garpıcı buluyorum.

Lehner: Bildiğim kadarıyla yasaklama kararı tartışmaya oldukça açık kalıyor. Şu anda size daha fazla ayrıntı veremem, ama söylediğim gibi, yazılı olarak göndermeye hazırım. Dikkatinizi çekirim Bay Klüger, bu benim cevap veremediğim ilk soru oluyor. Şu ana kadar program üstüne bana sorduğunuz her soruya cevap vermeye elimden geldiğince çalıştım.

Herzer: Programdan alıntı yapmayı sürdürüyorsunuz: «Sosyalistlere ve demokratlara yönelik meslek yasası kaldırılmalıdır.» Meslek yasası sözleriyle neyi kastediyorsunuz?

Lehner: Size bir örnek vereyim: Çok dürüst kişiler olarak kabul ettiğim birçok iyi dostum, sınavlarını başarmalarına karşın kamu görevine alınmadılar. Aynı devreden bazı arkadaşlar, uzun zamandır öğretmen olarak görev yaparlarken «Aşırı» üzerine kararname çıkınca öğrendikleri mes-

Birkim 46-47/29

leği uygulamaları yasaklandı. Meslek yasağı diye adlandırdığımız bu. Ayrıca bizde ve dışarda birçok politikacının ve anayasa hukuku uzmanlarının bu sözcüğü kullandığını biliyorum. İçişleri Bakanı Prof. Maihofer bile meslek yasağından sözetti. Bu konuda söyleyecek başka bir şeyim yok.

Herzer: Her dakika «ekleyecek başka bir şeyim yok» diye tekrar ederek bir şey elde edemezsiniz. Olayları basitleştirme eğiliminde olduğunuzu belirtmek zorunluluğunu duyuyorum.

Lehner: Sözlünü ettiğiniz basitleştirme tavrı bana ilköğretmenlik sınavında çok iyi notlar kazandırdı, sizin de bildiğiniz gibi.

Herzer: Sosyalistlere ilişkin görüşleriniz neler? Programda sosyalistlere de atıfta bulunuluyor.

Lehner: Benim Anayasaya bağlılığım söz konusu olduğuna göre, sosyalizme ya da sosyalistlere ilişkin görüşlerimin bununla ne ilgisi var? Ben Hristiyanım.

Klüger: Aşırılık yanlısı ne demektir?

Lehner: Ben bir Anayasa yargıcı değilim, Bay Klüger. Aşırılık yanlısının ne olduğunu tanımlamamı benden istemezsiniz.

Klüger: Anayasaya bağlılıkla ilgili belgeyi imzaladığınız halde aşırılık yanlısının ne demek olduğunu bilmiyorsunuz. Belki bu olgunlukta olmanız, siyasal partiler, siyasal kuruluşlar üzerine görüş belirtebilmeniz, aşırılık yanlısının ne anlama geldiğini söyleyebilmeniz bile istenebilir sizden.

Lehner: Daha önce söylediğim gibi, ben Anayasa yargıcı değilim ama eğer isterseniz, «aşırılık yanlısı» diye, Anayasayı reddeden ve ona karşı mücadele eden bir kimseyi anlıyorum diyeyim. Dolayısıyla ben kendimi bir aşırılık yanlısı olarak görmem, çünkü ben bu Anayasadan yanayım.

Herzer: Buraya bütün gelenek kendilerinin gerçekte demokrat olduğunu söylüyorlar. Bizim görevimiz, bunun doğru ya da yanlış olduğuna karar vermektir. Güçlükle özne kamudan ileri gelir.

Lehner: Bugün niye burada olduğumu size sorabilir miyim?

Herzer: DKP'ye pek yakınlık duyan bir örgütün, Alman Barış Derneği'nin üyesi olduğunuz için.

Lehner: Bu konuda yeterince açık bir tavır aldığımı sanıyorum. Başka bir örgütün değil, Alman Barış Derneği'nin programına katıldığımı tekrarlamak başka elmden bir şey gelmez.

Herzer: Ama bizde şüphe uyandırabilecek cevaplar verdiğiniz. (Okur:) «Askeri kuruluşlar ve askerî esinlenmeler taşıyan ders kitapları da öğrenciler ve öğretmenler üzerinde ideolojik etki yaratıyorlar; bu sona ermelidir.» Oysa siz öğretmen olmak için öğrenim gördünüz. Eğitiminiz sırasında askerî kuruluşların size herhangi bir etkiye bulundukları kanısında mısınız?

Lehner: Benim eğitimim henüz sona ermedi. Üstelik, bazı eyaletlerde Federal ordunun subaylarının okullarda bulunmalarını sağlayan bazı kararnameler olduğunu biliyorum.

Herzer: Başka bir örgütün ya da başka bir parti'nin üyesi misiniz?

Lehner: Hiçbir partiye üye değilim. Sadece Bilim ve Eğitim Sendikasına üyeyim.

Herzer: 1973'de Bamberg'de inanç nedeniyle askere gitmeme üzerine bir toplantıya başkanlık ettiğiniz ve inanç nedeniyle askere gitmeyenlerin hakları üzerine bir bildiri verdiğiniz doğru mu?

Lehner: Hayatımda hiçbir zaman Bamberg'e gitmedim. Bu örnek benim Anayasaya bağlılığım üstüne size kuşku veren bilgilerin ne kadar güvenilir olduğunu gösteriyor.

Herzer: Aslında sadece programın kendisi bile bunun için yeterli. Size diploma çalışmanızın konusunu sorabilir miyim?

Lehner: Bay Herzer! Benim bilimsel çalışmalarımda, özellikle üniversiteye girmek için yazdığım ve «iyi» derece alan diploma çalışmamın konumuzla ne ilgisi var?

Rist: Ama bunu bilmek bizim hakkımız!

Herzer: Konu aldığımız bazı durumlarda öğretmen adaylarının gerçek birer komünizme iman yemini olan diploma çalışmaları yazdıklarını iyi biliyorsunuz.

Lehner: Ne olursa olsun, benim Anayasaya bağlılığım söz konusuken konuşmayı bilimsel çalışmalarım üzerine kaydırmaya niyetli değilim.

Herzer: Demek ki bu konuda tavır almak istemiyorsunuz.

Lehner: Hayır.

Herzer: Size soracak başka sorum yok.

Rist: Tam dile geçirecek kelime bulamıyorum, ama sinirlendiğiniz kanısındayım. Öğretmen mi olmak istiyorsunuz? Bu, bazı nitelikler gerektiren bir meslektir.

Lehner: Üniversite sınavında nitelik derecem gösterdim. Hatta 2.09 ortalama ile «iyi» derece aldım. Bu konuşmayı öğretmenlik yeteneğimle ilgili yeni bir sınav haline getiremezsiniz. Tartışma yalnızca bir konu ile ilgili olabilir: Benim Anayasaya bağlılığım.

Rist: Bu garip davranışın nereden geldiği kendime soruyorum yalnızca. Tıkanmış bir haliniz var.

Lehner: Bunu açıklamak çok değil: Size 8 Eylül'de bu görüşmeye niye çağrıldığımı öğrenmek istediğimi bildirmek için bir mektup yazdım. Önceki gün hükümetin elinde benim Anayasa'ya bağlılığım üzerine şüpheler doğurabilecek bazı bilgiler bulunduğunu bildiren bir cevap aldım. Daha kesin hiçbir şey elimde geçmedi.

Herzer: Böyle durumlarda gerçek bir demokrat hiç tasalanmaz.

Rist: Açıklamalarla kendinizi ele vereceğinizden korktuğunuz izlenimini yaratıyorsunuz.

Lehner: Kendimi ele vermek gibi bir şeyden korkum yok kesinlikle. Size açık cevaplar verdim, ama sizin deyiminizle bu «kızgınlık» nereden geliyor, bunu size açıklayabilirim. Mektuba göre bu konuşmanın her şeyden önce benim Anayasa'ya bağlılığım, yani temel yasa karşısında benim tavırım üzerine olacağını sanıyordum. Oysa bana, tam

tersine, her şeyden önce emperyalizm, komünizm ve DKP ile ilgili sorular soruldu.

Klüger: Anayasa'ya bağlılık ile bu sorular arasındaki ilişkiyi ister görün ister görmeyin, bu benim için önemli değil. Önemli soruları işveren sorar. Örneğin ben sizin DKP'nin amaçları ve hedefleri ile ilgili başlıca belgeleri okuduğunuzda inanıyorum.

Lehner: Hayır.

Klüger: Bununla birlikte Eğitim ve Bilim Sendikasına üyesiniz. Başkanınız Bay Füstler DKP'ye yakınlığınızı açıkça belirtti. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Lehner: Bay Füstler hakkındaki düşüncelerim size açmayacağım. Bunun gerçekte benim Anayasaya bağlılığımın hiçbir ilgisi yok. Bu konuda sendika içinde olan tartışmalar hiçbir zaman bu konuşmaya konu olamaz.

Herzer: Birleşme sırasında Alman Barış Derneği değişikliğe uğradı.

Lehner: Hayır! Temel tutumlar değişmedi.

Herzer: Ne olursa olsun, «ben üyeyim ama örgütün programı beni ilgilendirmez» diyemezsiniz. Demokratik Alman Cumhuriyeti ile Alman Barış Derneği arasında ilişki var mı?

Lehner: Alman Barış Derneği Uluslararası Savaş Aleyhtarları Örgütü üyesidir. Bu yüzden bazı ilişkileri olmuş olabilir.

Klüger: Demokratik Alman Cumhuriyeti hakkında ne düşünüyorsunuz?

Lehner: Bir kere daha tekrar ettiğim için özür dilerim, ama benim Anayasaya bağlılığım ile Demokratik Alman Cumhuriyeti hakkındaki görüşlerimin ne ilgisi olduğunu kesinlikle göremiyorum.

Herzer: FAC'ye karşı tam bir yanlılık gösteren, ama hiçbir zaman Demokratik Alman Cumhuriyeti'ne dokunmayan bir programı destekliyorsunuz. Beni düşündüren bu.

Lehner: Daha önce de söylediğim gibi, Alman Barış Derneği genel silahsızlanmadan, yani Varşova Paktı'nın da silahsızlanmasından yana. Bütün dünyadaki orduları eleştiriyoruz. Demokratik Alman ordusunu da eleştiriyoruz. Alman Barışçılarının *Zivilcourage* (Medeni Cesaret) adlı dergisinde çıkmış bir makaleyi de dosyanıza koymanızı isterdim. Bu makalede Demokratik Alman Savunma Bakanı Bay Hoffman'ın bir konuşması eleştiriliyor.

Herzer: Sürekli çıkmaza giriyorsunuz: Bize temel yasadan yana olduğunuzu söylüyorsunuz, doğru ama aynı zamanda Alman Barış Derneği'nin programını savunuyorsunuz. Burada bir çelişki var. KPD üstündeki yasağın kalkmasını savunmanız ile temel yasa arasındaki çelişki var. Eğer gerçekten temel yasadan yanaysanız, örgütünüzü terkedin.

Lehner: Temel tersine örneğin inanç nedeniyle askere gitmemeye ilişkin temel hak uğruna örgütün safında mücadeleye ettiğim için temel yasadan yana çıkıyorum.

Klüger: Temel yasanın maddelerini ayrı ayrı ele almamak gerekir. Siz bunları tek tek ele alıyorsunuz ve sola çekiyorsunuz. Örneğin hoşgörü ile ilgili her şeyi unutuyorsunuz.

Lehner: Burada size karşı çıkmalıyım. Ben temel yasayı, herhangi birinin başkalarına karşı keyfine göre kullanabileceği bir maddeler toplamı olarak görmüyorum. Temel yasayı bir bütün olarak görüyorum.

Rist: Gerçekte temel yasa işinize gelmediği yerde sizin için ortadan kalkıyor.

Lehner: Temel yasayı tümüyle savunuyorum ve ondan yana olduğumu bildiriyorum.

Herzer: (Bayan Rist ve Klüger'e dönerek:) Başka sorularınız var mı?

Rist: Bana göre henüz tam açıklığa kavuşmamış noktalar var.

Lehner: Size bütün aydınlatıcı bilgileri sunmaya hazırım.

Herzer: DKP'nin savunduğu hedefleri Alman Barış Derneği nereye kadar destekliyor? Buraya kadar, bize programın gerçekten özerk olduğunu ortaya koyacak yeterli açıklamayı getirmediğiniz.

Lehner: Alman Barış Derneği programda açıklanan tezleri destekler. Bunları ya kendiniz okuyabilirsiniz ya da bana bu konuda sorular sorabilirsiniz. Eğer DKP'nin benzer tezler savunduğunu düşünüyorsanız, o zaman DKP'ye başvurun, ben DKP üyesi değilim.

Herzer: Bu program FAC'yi varolan düzeni korumak için kurumlarını kullanan bir devlet olarak gösteriyor, oysa demokrasi, sahip olduğumuz en değerli şey.

Lehner: Ben demokrasiden ve Anayasadan yanayım.

Herzer: Lütfen, programı daha dikkatle tekrar okuyun ve bu konuda tavrınızı yazılı olarak belirtin.

Lehner: Daha hangi sorular üzerine aydınlanmak istediğinizi sorabilir miyim?

Herzer: Örneğin anti-komünizm üzerine.

Lehner: Daha önce anti-komünizmin bana göre, kişiler sadece komünist oldukları için sistematik olarak onlara karşı tavır almak olduğunu söyledim.

Klüger: Komünistler iktidarda olduklarında özgürlükler sürekli olarak ayaklar altına alıyor. Yoksa bu konuda başka görüşleriniz mi var?

Lehner: Bay Klüger sizinle her zaman özel olarak komünizm üstüne konuşabilirim, bunu size bir kez söyledim. Ama burada değil. Burada ele alınan sorunun benim Anayasa karşısındaki tavrım.

Klüger: Sizinle özel olarak konuşmak zorunda değilim. Yalnızca görev başında konuşabilirim! Siz Anayasayı soyut birşey olarak görüyorsunuz.

Lehner: Komünizme ilişkin tavrımı size sunmaya hazır değilim. Size hangi örgütlere üye olduğumu söyledim ve bu konuda bana sorduğunuz sorulara cevap vermeye çalıştım. Size sık sık Anayasasının ilkelerinden yana olduğumu ve Anayasaya karşı olan kimselere karşı çıktığımı söyledim.

Klüger: Ama komünistler Anayasaya karşılar...

Lehner: Bunu siz söylüyorsunuz bay Klüger. Bu konuda tavır almak istemiyorum.

Klüger: DKP, «Biz Demokratik Alman Cumhuriyeti ve SSCB'deki toplumsal düzene benzer bir düzen kurmak istiyoruz,» diye açıkça söylüyor. Bu

bölmü okumadınız mı? Bu konuda da tavrı almak istemiyor musunuz?

Lehner: Böyle bir şey okumadım.

Klüger: Vereceğiniz derslerin neye benzeyeceğini çok iyi tahmin ediyorum. Olayları çok soyut bir biçimde açıklıyorsunuz. Eğer onunla mücadele edenleri tanımazsanız Anayasayı savunamazsınız.

Lehner: Alman Barış Derneği'ne katılmayı, Anayasayı savunmaya katkıda bulunmak olarak görüyorum.

Herzer: Şu anda Alman Hristiyan Gençliğinin ya da başka bir örgütün üyesi misiniz?

Lehner: Nürnberg'de öğrenime başladığımdan beri bu örgüte üye değilim.

Rist: Sulzbach-Rosenberg'de hangi aralıklarla toplanır Alman Barışçılar? Her hafta mı?

Lehner: Aşağı yukarı, evet.

Herzer: Üyelerini çoğunlukla öğrenciler mi oluşturuyor?

Lehner: Hayır, liseliler, çıraklar, üniversiteler ve işçiler var.

Herzer: Bu kadarı yeterli sanır mı?

Lehner: Bu görüşmenin sonuçlarından ne zaman haberim olacak, söyleyebilirmisiniz?

Herzer: Hayır. Bu mümkün değil.

Lehner: Yıl sonuna kadar elime geçer mi? Bu benim için çok önemli, çünkü büyük para sıkıntısı çekmeye başlıyorum.

Herzer: Bu konuda size birşey söyleyemem. Bununla birlikte, cevabınızı beklerken bir iş bulmanızı salık veririm.

Ceviren KORHAN GÜMÜR

Birkin 46-47/92

Türkiye'de...

Maraş'dan Sonra...?

Türkiye, 1960'ların ortalarından bu yana, gittikçe derinleşen bir bunalım sürecini yaşıyor. Zaman zaman dengeye kavuşur gibi görünen, zaman zaman da sarsıcı olaylarla noktalanın, ama gittikçe derinleşen bir süreç bu. Çıplak gözle görünen bu sürecin ardında, derininde yatan ve onu belirleyen süreç ise; Türkiye'de kapitalizmin gelişmesi. Kapitalizm, toplumda egemen hale geliyor. Bunun için, kendi özgül yapılarını kurması gerek; ama toplumda varolan geleneksel yapıları kırmadan, değişime zorlamadan yapamaz bunu. Tarih içinde daha güçlü olan kapitalizm bu zorlamaya yapıyor, rakip tanımıyor; ama yıktığı nesnel yapıların kalıntıları, eski düzene bağlı insanların zihninde yaşamaya devam ediyor. Öyleyse tam bir geçiş sürecini ve bunun yarattığı bunalımı yaşıyoruz.

Bu süreç, 12 Mart döneminden kısa bir süre sonra daha da hızlandı; bunalım, daha öncekine oranla çok fazla derinleşti. Yaşanan süreç karşısında aldıkları tavırlar, insanları iki karşıt kampa ayırdı. Bütün kurumlarda, bütün toplumsal faaliyetlerde yansıyan bu ayrışma, gittikçe sertleşip yoğunlaşan bir politik hareketliliğe ve çatışmaya yol açtı.

Kahramanmaraş olayları ve ertesinde ilân edilen sıkıyönetimle bu sürecin belirleyici noktasına varılmıştır. «Geçiş bunalımı» olgunlaşmış ve çözümlenmeye başlamıştı.

1979 yılında —ve muhtemelen bu yılın ilk aylarında— Türkiye'nin 80'li yılların ortalarına kadar

ki «kaderi» anahatlarıyla belirlenmek zorundadır. Bu «kader» üstüne söz sahibi olmak isteyen politik-toplumsal güçler mevzilenmiş durumdadır: Bir yanda, programları görece farklı olmakla birlikte, bunalımı egemen kapitalizmin kendi kurum ve kuralları içinde çözmek isteyen *klasik düzen partileri bloku*; bir yanda, *kapitalist* topluma yeni bir *düzen*, yeni bir *mantık* verme çabasındaki *faşist hareket*; bir yanda da, bütün zaafılarına rağmen, özellikle bu son durumda güçlü bir alternatif sunma imkânına hâlâ sahip olan *Türkiye Sosyalist hareketinin devrimci ögeleri*. Tarihi hesaplaşma, bu üç politik-toplumsal güç arasındaki mücadelede ürünlerini verecektir.

Hangi gücün kazanacağı, büyük bir ihtimalle, 1979 yılı sona ermeden önce belli olmayacak. Ama bu sorunun cevabını da içeren, daha dolaysız bir başka soru var: Sonuca varan mücadele hangi platformda verilecek? Bu sorunun cevabı, bugünlerden başlanarak, yavaş yavaş şekillenecektir. Bu soru, *kimin* kazanacağını da içerir, çünkü mücadele *kendi platformuna* çekebilen güç, mücadele süreci içinde kendine en uygun yöntem ve araçları empoze etmeye de başarabilecektir. İşte bu ilk ve dolaysız soru, oldukça yakın bir vade içinde cevaplandırılacak.

AP ve CHP'nin temsil ettiği muhafazakâr-merkezci güçler, bunalımı burjuva toplumunun kurumları içinde çözmeye eğiliminin sözcüleridir. Aralarında, başka sorunların yanı sıra, burjuva toplumunda *demokrasinin dozu* üstüne bir tartışma var-

dır. Bu *doz* sorunu, aslında, demokrasinin *kullanımı* sorunudur. Çünkü her ikisi için de, demokrasi, demokrasinin şu ya da bu ölçüde varlığı, burjuva toplumsal sisteminin kalıcılığını sağlamanın aracıdır. Burjuva hukukunun izin verdiği sıkıyönetime veya başka otoriter yönetim biçimlerine başvurabilirler. (Ayrıca bunların uygulanması üstüne birbirleriyle kıyasıya kavgaya edebilirler); ama son analizde her ikisi de iktidar mücadelesinin, bu toplumsal sistemin kendine özgü politik sınırları içinde yapılmasından yanadırlar ve varoluşları da buna bağlıdır.

Faşist hareket, mücadeleyi, onun sonucunu belirleyecek olan hesaplaşmayı *başka bir platforma* çekme çabasındadır. Gerçi Türkiye'de faşist hareket parlamenter sistem içinde gözle görülür bir başarı kazanmıştır; ama ona bu başarıyı kazandıran parlamenterist mücadeledeki üstünlüğü değil, burjuva hukukunu da çiğneyen eylemlerinin, bunalım geçiren toplumdaki tepkileriyle varolan kesimlerden kazandığı sempati ve güvendir. Politik mücadelesinin bu aşamasında, savaş yöntemlerini daha üst düzeylere kaydırmadan başarısını sürdürmeyeceğinin bilincindedir faşist hareket. Parlamenterist sistemin sınırları içinde kaldıkça iktidara gelemeyeceğinin, vahşi eylemleriyle kazandıklarının, seçimde başkalarının işine yarayacağına bilincindedir. Bu nedenle faşist hareket, dünyanın her yerinde olduğu gibi Türkiye'de de, iktidarı, burjuva anlamda da hukuk-dışı kaba kuvvet kullanımına bağlı olarak düşünür, böyle düşünelemiştir.

Türkiye'deki faşist hareket, başka ülkelerde faşizmin iktidara gelmek için kullandığı bütün yöntemleri gündemine getirmiş, denemeye çalışmıştır: Darbeden «büyük yürüyüş»lere, terörist grup eylemlerinden Endonezya tipi kıyımlara ve işaşa kadar. Bugün Türkiye'de faşist hareketin Malatya, Sivas, Niğde / Aksaray ve son K. Maraş'da giriştiği tertipler, bir işaşa ortamı yaratmaya yöneliktir.

Bu bakımdan, özellikle son bir yıl içindeki faşist terör eylemlerinin başka faşist hareketlerde bile eşine raslanmadık ilkelliği, vahşeti ve hunharlığı, yalnızca bu yaban anlayışın iğrenç yüzünü sergilemiyor; kapitalizm-öncesinin en ilkel önyargılarını, en hayvani içgüdülerini tahrik eden, ardına taktığı kalabalıkları akıl almaz vahşet eylemleriyle «düşman» topluluklara saldırtma taktiklerini kararlı bir biçimde sürdüren faşist hareket, böylelikle ve aynı zamanda belli bir stratejiyi de uyguluyor.

Faşist hareket, Türkiye toplumunun yaşadığı bunalımlı geçiş sürecinin doğal ürünü olan «geçmiş dönük» memnuniyetsizlik potansiyelini kendine kanallı edebilmektedir. Şu ana kadar oy potansiyelini buradan sağlamıştır. Egemen kapitalizm çerçevesinde, seçimlerde başka sağ partilere oy veren, ama kapitalizm-öncesi önyargılarını, güdülerini aşmamış olan, sayıca oldukça kalabalık kitliler; Malatya, Sivas, K. Maraş türü eylemler içinde, faşist hareketin güdümüne girebilmektedirler.

Şu halde, bu tür eylemlerin sürekli olduğu bir ortamda edineceği politik güç, faşist hareketi iktidara da getirebilir. Türkiye'deki faşistler, bugün artık bunun bilincindedirler. Bu bakımdan olanca vahşetine rağmen, dozu fazla kaçmış da olsa, K. Maraş olayı faşist hareket için bir «son» değildir. İşaşa stratejisi değişmemiştir. Tüm siyasi sicili insanlık suçu ile dolu olan bu hareket, bu suçların en lanetli ve iğrenç biçimlerinin işlendiği K. Maraş olayından sonra eğer hâlâ asgarî bir savunma ve temize çıkma çabası göstermiyorsa «demokrasi» içinde iktidara gelebilme umudunu kesinlikle bir yana bıraktığı içindir bu. Ne bu olayın toplumda yarattığı nefret, ne de ilân edilen sıkıyönetim, işaşa ortamını yaratma çabalarından caydırmamıştır onu.

Öyleyse bunalımın *hangi platformda* —otoriter yöntemlerin de kullanılabileceği «demokratik» ve bu anlamda «barışçı» bir surette mi, yoksa bir işaşa ortamında mı— çözüleceği konusunda, muhafazakâr-merkezci politik güçlerle faşist hareket arasında önemli bir ayrım vardır. AP-CHP bloku, sosyo-politik düzen düşümünün *geniş yığınların katılacağı herhangi bir süreç içinde ve dolayısıyla elbette bir işaşa* içinde çözümlenmesini önlemek istemektedir. Faşist hareket ise iktidarı ancak bir işaşa, özellikle de şu yakın dönemde çıkartılacak bir işaşa ele geçirmeyi hesaplamakta ve mücadeleyi bu platforma çekmeye çalışmaktadır.

Böylece, politik mücadelenin, sınıflar kavgasının (yalnızca burjuvazi ve proletarya değil, toplumsal formasyonda yeralan bütün sınıflar arasında, karşıtlaşmalar ve ittifaklarla ilerleyen sınıflar kavgası) çok-bilinmezli karmaşasına geliyoruz.

Bu karmaşık mücadele partiler, temsil ettikleri alternatifleri öneriler halinde, toplumsal sınıflara sunarlar. Sunulan alternatif inandırıcı kılmak için çeşitli somut eylemler gerçekleştirirler. Askerî savaş gibi bu mücadelenin de doğruları, yanlışları, sapmaları ve geri çekilmeleri, olayın sıcağında kararlaştırılan yön değiştirmeleri vardır. Canahıcı mevziler her zaman «tabii» dersinde öğretilen kurallara uyarınca seçilmez. Gene de, bilsün ki kuralızsız bir kördüğüşü de değildir politik mücadele.

Düşmanı, kendisinin avantajlı olduğu alana çekip orada mücadele vermeyi başarabilen güç, fırsat üstünlüğü sağlar. Ancak, salt askerî savaşın alanı fiziksel bir coğrafya, dağlar, tepeler ve benberliyse, geniş anlamda politik mücadelenin somut alanı son analizde, insanların zihinleridir. Kim, nasıl gelecek insanların zihinlerini? «Kamuyu oluşturma» diye tanınan mekanizmanın bilinen araçlarında kim, nasıl üstünlük sağlayacak?

Platformun kabul ettirilmesi bu bakımdan hayati önem taşımaktadır. Türkiye toplumu yıllardır tedirgindir. İşaşa ortamı varlığı resmen kabul edilmiş ülkelerden çok daha fazla sayıda —ve oranda— insan öldürülmektedir Türkiye'de. Kinler bi-lenmekte, hınçlar yığılmaktadır. Partilerin, değişik çözümler önerileri var; ama nasıl gerçekleşecek bunlar?

Birkin 46-47/93